

VÝZNAM ODVĚTVOVÉ KLASIFIKACE EKONOMICKÝCH ČINNOSTÍ PRO VÝUKU ZBOŽÍZNALSTVÍ

R. Presová

Došlo: 15. února 2005

Abstract

PRESOVÁ, R.: *Importance of industrial classification of economic activities for teaching merchandising*. Acta univ. agric. et silvic. Mendel. Brun., 2005, LIII, No. 3, pp. 289-302

Business subjects in any national economy perform activities results of which are products, services or goods directly distributed to the market network. Volume of products differs according to the level of operational facilities, number of producers and the level of their facilities. Based on the development of information technology, there arise new specialization fields and new ranges of goods. Classification criteria are developed to qualify level of production and for enlistment of a firm to a particular branch. Currently the criteria of production classification are being developed. The understanding of these principles is particularly important on the bachelor level of the specialization Trade Management, where students are getting acquainted with the characteristics of goods, creative and degradation influences on utility, etc. Students are encouraged to understand how the quality and criteria mentioned above influence market prices. Teaching emphasis is put on the complexity of food assortment and the knowledge of Czech and EU legislation relating to hygienic aspects and health quality of production, processing, and selling of food products. This complex procedure enables to obtain an overall survey of the origin of particular products, their catering, and sales. This means that the students obtain an idea about the complexity of relations existing among the origin of products, their sales and their consumption.

industry, industrial classification of economic activities, standard production classification, merchandising, teaching, exports, commodities, Czech Republic, Belgium, Denmark, Netherlands, Slovakia

Zboží prodávané v obchodní síti každého státu pochází ze dvou zdrojů. Od tuzemských výrobců a od zahraničních producentů. Proporce mezi prodávaným tuzemským a zahraničním zbožím jsou výsledkem mnoha faktorů. Můžeme uvést, že množství a variabilita v tuzemsku vyráběného zboží závisí na ekonomické síle producentů, úrovni jejich technicko-technologické vybavenosti, početnosti a celkové vyspělosti. K uvedeným faktorům se v agrárním sektoru řadí navíc půdní, klimatické a ekologické podmínky. Jsou rozhodující pro druhovou skladbu vyráběných rostlinných a živočišných produktů.

V maloobchodu prodávané zboží je určeno k uspokojení spotřebitelské poptávky. Avšak teprve zájem spotřebitelů rozhoduje o tom, který druh nabízeného zboží, v jaké kvalitě, sortimentní skladbě a cenové relaci jsou ochotni akceptovat. Proto poznání potřeb, přání a zájmů zákazníků musí výrobci, obchod a obchodní zprostředkovatelé v marketingově řízených společnostech soustavně věnovat náležitou pozornost. Je to předpoklad podnikatelského úspěchu, přičemž úroveň spotřeby jednotlivých druhů zboží je nedílnou součástí životní úrovně obyvatel. Pro získání přehledu o rozsahu výroby, struktuře a množství spo-

třebovaných produktů v jednotlivých letech, regionech a zemích jsou nezbytně účelně utříděné a pravidelně publikované statistické informace.

CÍL PRÁCE

Národní hospodářství je vymezeno prostorem, v němž se uskutečňují ekonomické činnosti společenstva lidí v něm žijících. Moderní národní hospodářství zahrnuje činnosti realizované podnikatelskými subjekty i vládními a neziskovými institucemi. Provozované činnosti jsou značně různorodé. Souhrnně je můžeme vymezit jako výrobu statků a poskytovaných služeb. Pro potřeby statistického zjišťování se všechny činnosti v národním hospodářství třídí do určitých homogenních skupin, aby bylo možno ukázat na úroveň výroby, skladbu odvětví a rozsah jimi vyráběné produkce a na tomto základě provádět komparaci v prostoru a čase.

Cílem předkládaného příspěvku je přiblížit podstatu, konstrukci a význam Odvětvové klasifikace ekonomických činností (OKEČ) a Standardní klasifikaci produkce (SKP) národního hospodářství České republiky pro výuku předmětu Zbožiznalství, přednášeného na bakalářském stupni oboru Managementu obchodní činnosti Provozně ekonomické fakulty MZLU v Brně. Na příkladu výsledků obchodování České republiky s agrárními produkty v roce 2002, v komparaci s vybranými zeměmi Evropské unie, přiblížit opodstatněnost této teze.

MATERIÁL A METODIKA PRÁCE

K napsání příspěvku byly použity materiály Českého statistického úřadu zveřejněné na www stránkách a údaje ze statistické ročenky ČR. Z materiálů je zřejmé, že klasifikace činností zařazených do jednotlivých skupin se neustále zpřesňuje. Tím se získává detailnější pohled na analyzované jevy. Dále byl použit studijní program Provozně ekonomické fakulty na akademický rok 2004/2005, části týkající se zařazení předmětu Zbožiznalství do výukového procesu. Cenné poznatky o úrovni obchodování s agrárními produkty byly získány ze statistik FAO. Přesto, že jsou publikovány s určitým zpožděním, poskytují celistvý pohled na obchodování s rozhodujícími zemědělskými produkty jednotlivých zemí. Pro potřeby našeho příspěvku jsme vybrali Belgii, Dánsko, Holandsko a Slovensko. Jsou to země geograficky, demograficky a agrárně srovnatelné s naší zemí a zemědělstvím.

Metodika zpracovaného příspěvku vychází ze stanoveného cíle. Sleduje princip od obecného k jedinečnému s využitím metod dedukce, analýzy a syntézy. Pro vyčíslení úrovně spotřeby byla použita metoda indexní. K zjištění struktury agrárního obchodu u jmenovaných zemí Evropské unie byla použita vertikální analýza, vyjádřená v procentech.

Význam třídění činností v národním hospodářství pro výuku zbožíznalství

Zbožíznalství je předmět přednášený na bakalářském stupni oboru Management obchodní činnosti. Specifičnost tohoto oboru spatřujeme v tom, že připravuje studenty na manažerské pozice v obchodních podnicích, v obchodní činnosti výrobních podniků a podnicích služeb. Absolventi nacházejí uplatnění jako specialisté v zahraničně-obchodní činnosti potravinářských podniků a institucích státní správy.

Obchodní činnost v tržní ekonomice je rozhodující oblastí pro každý podnik. Proto všichni, kdo jsou zaměstnáni na tomto úseku, musí mít adekvátní vědomosti o prodávaném zboží i všech souvislostech s prodejem zboží spojených. Je to úroveň a členění základních národohospodářských odvětví, oborů a vznikajících specializovaných činností. Výsledkem výrobního a technologického procesu těchto podniků jsou specifické druhy zboží. Dlouholetá praxe potvrzuje, že pracovní postupy založené na dělbě práce jsou předpokladem dosažení vysoké produktivnosti celého podniku, při vynaložení nízkých výrobních nákladů a současně variabilnosti nabízených produktů.

Je proto nezbytné, aby absolventi bakalářského stupně studia Managementu obchodní činnosti odcházeli do praxe s komplexním pohledem na celý obchodní řetězec výrobní vertikály. Jeho prvky tvoří výroba potravinářské suroviny, její zpracování a směna mezi účastníky obchodních vztahů. Aby dovedli pracovat samostatně a byli schopni vyvozovat závěry pro další prodejní úspěchy. Dále je třeba, aby znali souvislosti, s nimiž se při prodeji jednotlivých druhů zboží mohou setkat. Za zvlášť náročné považujeme zvládnutí obchodních činností v potravinářských podnicích.

Jedinečnost potravinářských podniků a celého potravinářského průmyslu je v tom, že zpracovávají zemědělské produkty, takže s prvovýrobou vytvářejí jeden celek. Často se označuje jako zemědělsko-potravinářský komplex. Propojení potravinářského průmyslu se zemědělskou prvovýrobou je významné dále v tom, že kvalita zemědělské suroviny se promítá v hotovém produktu, tedy ve výstupu z potravinářských podniků. Spolu s dalšími faktory rozhoduje o úspěchu prodeje na tuzemském trhu a zvláště pak na trzích zahraničních. Potraviny tvoří skupinu zboží majících jedinečné postavení mezi ostatním prodáváním obchodním zbožím. Důvody spatřujeme v tom, že:

- a) Všechny prodávané druhy potravin obsahují látky sytící, živící a ochranné, tedy složky zcela nezbytné pro existenci člověka. Je nutné, aby jejich příjem byl v rovnováze s vydávanou energií a umožňoval dostatečnou obnovu fyzických a duševních sil člověka.
- b) V současné době již nejde kupujícím pouze o dosta-

tečné množství a pestrost prodáváného sortimentu v standardně vysoké kvalitě, ale při splnění těchto základních předpokladů i dodržení hygienické a zdravotní nezávadnosti¹ do oběhu uváděných a v obchodech prodáváných potravin. V této souvislosti bylo v Evropské unii přijato Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 178/2002, ukládající povinnost zavést sledovatelnost (traceability) hygienické a zdravotní nezávadnosti potravin. Tento právní předpis se řadí k základním normám Evropského potravinového práva. Z dalších základních právních předpisů platných na úseku hygieny a zdravotní nezávadnosti potravin je nutno uvést zejména Nařízení (ES) č. 852/2004 Evropského parlamentu a Rady z 29. 4. 2004 o hygieně potravin, Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 178/2000 ze dne 28. 1. 2002, kterým se stanoví obecné zásady a požadavky potravinového práva a zřizuje se Evropský úřad pro bezpečnost potravin a stanoví postup týkající se bezpečnosti potravin a Směrnici rady 93/43 Evropského hospodářského společenství ze dne 14. 6. 1993 o hygieně potravin.

- c) Nařízení č. 178/2002 ukládá všem provozovatelům potravinářských a krmivářských podniků povinnost, aby byli „schopni identifikovat každou osobu, která jim dodala potravinu, krmivo, hospodářské zvíře nebo jakoukoliv látku určenou k přidání do potravin, případně do krmiva, nebo u níž se předpokládá, že do nich bude přidána“. Pro zajištění tohoto úkolu je nezbytné naučit studenty zpracovávat takový systém evidence, který umožní zjistit sledovatelnost potravin, kdykoliv se projeví zdravotní problém vyvolaný nevhodným technologickým postupem, přidanými potravinami doplňky nebo doplňky stravy.
- d) Vědecké poznatky v oboru chemie vyvolaly v chemickém průmyslu možnost rozčlenění tohoto národohospodářského odvětví a potravinářského průmyslu do dalších oborů a specializací. Současně umožnily v široké míře používat ve výrobě potravin konzervační látky, barviva, vitaminy a stopové prvky, tedy látky do nedávné doby zcela neznámé. Tato fakta pokládáme rovněž za jeden z důvodů, aby frekventanti získali národohospodářský pohled na výrobu zboží, zvláště agrárních produktů, u nichž dlouhodobě vykazuje naše republika pasivní saldo obchodní bilance.

Předmět Zbožíznalství je zařazen v zimní semestru prvního ročníku. Jelikož studenti oboru Management

obchodní činnosti nestudují žádný příbuzný předmět, obsah tohoto předmětu považujeme za určitý technologický základ, jako nezbytný předpoklad zvládnutí navazujících obchodních a ekonomických vědních disciplín. Přednášená problematika je rozdělena do dvou částí. První, proporcionálně menší část, můžeme označit jako průřezovou ve vztahu k celkovému rozsahu nauky o zboží. Využíváme v ní poznatků ostatních vědních disciplín, především chemie, biologie a technologie zpracování potravinářských surovin. Studenti jsou seznámeni s vlastnostmi zboží, které v pozitivním smyslu slova ovlivňují vlivy kreativní a v negativním smyslu slova vlivy degradační. Důraz se klade na typologii zboží a její význam pro jednotlivé vědní disciplíny tradované na Provozně ekonomické fakultě – obchodní operace, zahraniční obchod, obchodní logistiku, ekonomiku podniků a obchodní právo. Frekventanti se učí terminologicky rozeznávat kvalitu vyráběné produkce, jakost a spotřebitelskou hodnotu prodáváného zboží. Jsou to specifické pojmy výstupů podniků zařazených do jednotlivých národohospodářských odvětví a prodáváného sortimentu zboží v obchodě. Nezbytnou součástí výroby jednotlivých produktů je certifikace, standardizace a normalizace. Dodržováním jejich zásad se vytvářejí předpoklady pro efektivní a přitom srovnatelné výrobky s produkty prodávanými na trhu Evropské unie. Do obecné části zapadá výklad o zdrojích surovin, jejich hodnocení a obchodování s nimi. Pokládáme je za faktory, bez nichž se žádná vyspělá ekonomika nemůže obejít.

Druhá, podstatně širší část, je věnována výkladu jednotlivých skupin obchodního zboží. Z této části největší podíl zaujímá zboží potravinářské. V potravinářských podnicích totiž absolventi nacházejí svoje zaměstnání na různých obchodních a ekonomických pozicích. Z národohospodářského pohledu je významná část o vlivu mikroorganismů, plísní a hub, na kvalitu zboží, přičemž mnohé z nich jsou původci závažných civilizačních chorob. Proto tuto část chápeme jako ústrojný celek vertikály výroby potravinářských surovin, jejich přeměny, skladování, prodeje a uchování. Z obsahu výuky jsme vyloučili technologické postupy zpracování jednotlivých potravinářských surovin. Vycházíme z pohledů a potřeb obchodníků, tedy profesí nejbližších konečným spotřebitelům, kteří musí umět odpovídat nejenom na informace uvedené na obalech, ale dovést vysvětlit význam aditivních látek, specifika jednotlivých způsobů konzervace a vlastnosti ze subtropů a tropů dovážené-

¹ Perlín, C. (2004) uvádí, že „z různých důvodů se přešlo k termínu potravinová bezpečnost, což byl do té doby v češtině termín vyhrazený anglickému food security, tedy možná potravinová dostatečnost“. Pramen: Perlín, C.: Co se skrývá pod pojmem bezpečné potraviny, Výživa a potraviny, 2004, str. 45.

ho ovoce. Do speciální části je zařazen celek o textilních výrobcích, převážně vyráběných z rostlinných a živočišných produktů. Zbožiznalství dotváří produkty lehkého průmyslu a seznámení studentů s legislativními předpisy o nezbytnosti prokazování původu výrobků, jejich značení a zveřejňování údajů významných pro každého spotřebitele.

Národohospodářský pohled na výrobu zboží

Národní hospodářství můžeme vymezit jako prostor, v němž se uskutečňují ekonomické činnosti určitého společenství lidí. Moderní národní hospodářství zahrnuje všechny hospodářské subjekty, v němž realizují svou výrobní, obchodní a zprostředkovatelskou činnost včetně poskytování služeb. Hospodářství každého státu je základním prvkem světového hospodářství.

Třídění činností v národním hospodářství má dlouhou tradici². Původně si každý stát pouze pro svou potřebu zpracovával klasifikace a číselníky, které umožňovaly zatřídit jednotlivé činnosti a zjistit úroveň výroby i spotřeby. Klasifikace z těchto důvodů byla založena na odlišných kritériích. Třídícími znaky byl druh výrobků a materiálů, z něhož byly vyrobeny, a účel, k němuž měly být použity. S rozvojem obchodu a postupnou globalizací se ve větší míře začala projevovat nutnost používat stejná kritéria pro třídění a tím vytvořit předpoklady pro vzájemnou komparaci. Sjednocení kritérií probíhalo a probíhá většinou na úrovni Společnosti národů, Evropského sdružení volného obchodu (ESVO), Evropské unie, Organizace mezinárodního obchodu (WTO) a případně účelově vytvořeného seskupení států.

Význam klasifikace

Význam klasifikace se spatřuje v tom, že umožňuje správně zařadit statisticky sledované procesy a jevy, k nimž dochází v národním hospodářství, zajistit sledovatelnost údajů v časových řadách a prostoru, kde k nim došlo a získané výsledky komparovat s údaji jiných zemí. Klasifikace se stávají významným zdrojem informací pro posouzení tendencí a trendů, k nimž mezi jednotlivými národohospodářskými celky dochází. V průběhu 90. let začal Český statistický úřad vytvářet zcela novou soustavu ekonomických,

sociálních, geografických a dalších statistických klasifikací, vycházejících z platných mezinárodních standardů, zejména OSN a Evropské unie. Nově zpracovaná třídící kritéria a vzniklá soustava zcela odpovídá ekonomickému a sociálnímu prostředí České republiky a jejímu začlenění do Evropské unie. Pro potřebu srovnání a posouzení úrovně dosažené v jednotlivých odvětvích národního hospodářství a v regionech našeho státu, v jednotlivých zemích Evropské unie, ale i celého Evropského společenství, popřípadě celého světa, byly zpracovány jednotlivé klasifikace. Jsou zařazeny v příloze tohoto příspěvku.

Vymezení klasifikace

Klasifikace můžeme vymezit jako hierarchické uspořádání subjektů vyvíjejících činnost v národním hospodářství, vyráběných produktů, prodáváného zboží, úrovně spotřeby a ekonomických, sociálních nebo demografických jevů či procesů. Typologie vychází z principu od obecného k detailnímu. V praxi to znamená, že velké homogenní celky se rozkládají do menších skupin a jednotek. Dodržení tohoto principu je nezbytné k zachycení tendencí a trendů, k nimž v národním hospodářství dochází. Činnosti, jevy a procesy jsou zpravidla rozčleněny do tříd, podtříd, skupin, podskupin, oddílů a pododdílů, přičemž jednotlivé stupně na sebe logicky navazují. Příkladem klasifikace je CPA (Classification of Product by Activities). Součástí klasifikace jsou číselníky. Číselník představuje hierarchicky (vzestupně nebo sestupně) uspořádanou řadu číselných znaků, písmen nebo jejich kombinací. Jednotlivým znakům jsou přiřazovány verbální popisy. Neexistuje mezi nimi žádná nadřazenost nebo podřazenost.

Základní třídění národního hospodářství

Základní třídění národního hospodářství každého státu spočívá v rozdělení do tří, resp. čtyř sektorů (sfér). Je to sektor primární, sekundární a terciární. K nim se v poslední době přiřazuje sektor kvarterní. Do primárního sektoru řadíme zemědělství, lesnictví, rybolov a těžbu nerostných surovin. Sekundární sektor zahrnuje veškerý zpracovatelský průmysl. Sektor terciární naplňují služby, mající úzkou návaznost na výsledky činnosti sekundárního sektoru. V sektoru

² „Historicky byly činěny pokusy o třídění a klasifikaci produkce současně s nástupem průmyslové revoluce. Lze vystopovat dílčí pokusy i v období po první světové válce v obnovené Československé republice“.

Pramen: Hes, A., Regnerová, M., Vaško, J., Kroc, S.: Obchodní nauka, ČZU v Praze, 1999, str. 73.

kvarterním jsou zařazeny specifické činnosti spojené s péčí o člověka a jeho duševní rozvoj. Řadí se sem školství, zdravotnictví, kultura, věda a výzkum³ a další činnosti, mezi nimiž zvláštní místo zaujímají informační technologie⁴.

Z výrobního hlediska je důležitá struktura určitých celků zařazených do jednotlivých sfér a zjišťování proporcí, k nimž mezi nimi dochází. Především nás zajímají výsledky zemědělství a průmyslu, jako rozhodujících částí národního hospodářství. Tyto celky používáním výkonné techniky, mechanizovaných a v některých případech automatizovaných výrobních postupů uvolňují pracovní síly. Nejdříve pracovníky uvolňuje zemědělství ve prospěch průmyslu, následně uvolnění pracovníků ze zemědělství a průmyslu nacházejí uplatnění v terciárním a kvarterním sektoru.

Zemědělství se člení na rostlinnou a živočišnou výrobu. Jsou do něho rovněž zařazeny i služby vykonávané pro zemědělství. Základní evidenční jednotkou v zemědělské statistice je zemědělský subjekt, vymezený výměrou obhospodařované zemědělské půdy větší jak jeden hektar. Doplnkovými kritérii jsou: pěstované intenzivní plodiny (sady, květiny, venkovní zelenina na výměře větší jak 1 500 m²), vinice na ploše 1 000 m², skleníky a pařeniště o 300 m². Z chovaných hospodářských zvířat jsou stanoveny tyto počty: 1 kus skotu, 2 kusy prasat, 4 kusy ovcí a koz, 50 kusů drůbeže, 100 kusů králíků, nebo kožešinových zvířat a všechny podnikatelské subjekty s chovem ryb na vodní ploše bez vymezení výměry. Pro zařazení hospodařícího subjektu do zemědělského sektoru je rozhodující splnění alespoň jednoho z uvedených kritérií.

Průmysl představuje soubor různorodých podnikatelských subjektů, vyrábějících průmyslové výrobky s obdobným ekonomickým určením, při jejichž výro-

bě byly použity, nebo obdobné druhy surovin a materiálů a nebo stejné technologické postupy. Z hlediska třídění je významné, že do průmyslového odvětví se zahrnuje průmyslová činnost celého podnikatelského subjektu. Pokud podnikatelský subjekt vyvíjí podnikatelskou aktivitu, jejíž výsledkem je výroba různých výrobků svojí povahou patřící do několika odvětví, pak se výrobní odvětví zahrnuje do té činnosti, která kvantitativně převažuje. Odvětvová klasifikace ekonomických činností třídí všechny průmysl do tří základních skupin:

- a) těžbu nerostných surovin,
- b) zpracovatelský průmysl,
- c) výrobu a rozvod elektřiny, plynu a vody.

Toto základní členění je pro bližší srovnání nedostatečné. Proto se průmysl rozpadá do sedmnácti odvětví představovaných velkým množstvím firem. Firmy si při výrobě určitého homogenního produktu nebo při poskytování určité služby navzájem konkurují.

Kritériem pro zařazení firmy do odvětví je tzv. výrobová skupina. Obsahuje soubor podobných statků zahrnujících po technologické a ekonomické stránce určitý počet substitučních statků. Problémem při zařazování firem do odvětví zůstává:

- a) vymezení hranic spřízněnosti statků ve výrobové skupině,
- b) zařazení firem, jejichž činností vznikají výrobky, které nepatří do jedné výrobové skupiny.

Pokud nastanou tyto případy, pak se firma zařazuje podle výrobku, který má největší procentní zastoupení v produkci podniku.

V obchodní činnosti se rozlišuje velkoobchod,

³ Věda představuje konzistentní systém verifikovatelných poznatků o dané množině jevů stejně jako metod spojených s jejím získáváním, zpracováváním, teoretickým vysvětlením a využitím. Výzkum je systematická tvůrčí práce rozšiřující poznání, včetně poznání člověka, kultury, nebo společnosti, metodami umožňujícími potvrzení, doplnění či vyvrácení získaných poznatků, prováděná jako:

- základní výzkum, kterým jsou experimentální, nebo teoretické práce prováděné s cílem získat znalosti o základech či podstatě pozorovaných jevů, vysvětlení jejich příčin a dopadů při využití získaných poznatků, nebo
- aplikovaný výzkum, kterým jsou experimentální, nebo teoretické práce prováděné s cílem získání nových poznatků zaměřených na budoucí využití v praxi,
- vývoj, kterým je systematické tvůrčí využití poznatků výzkumu, nebo jiných námětů k produkci nových nebo zlepšených materiálů, výrobků, nebo zařízení a nebo k zavedení nových či zlepšených technologií, systémů a služeb, včetně pořízení a ověření prototypů, poloprovozních, nebo předváděcích zařízení.

Pramen: Statistická ročenka ČR 2004, ČSU Praha, 2004, str. 383-384.

⁴ Technologie vystupují ve dvou základních formách: hmotné – jako znalosti vtělené do fyzických objektů (stroje, zařízení, přístroje), nebo nehmotné – jako znalosti akumulované v lidech (lidský kapitál), informace vtělené do elektronických médií a dokumentů (software, plány, projekty, výsledky pozorování, matematické výpočty, mapy a další) a znalosti vtělené do institucionální formy, tj. uspořádání činností a vztahů. Zatím co tedy vědu zajímá, jak a proč se určité věci dějí, technologie se zaměřují na prostředky jejich uskutečnění.

Pramen: Statistická ročenka ČR 2004, ČSU Praha, 2004, str. 383.

maloobchod a zprostředkovatelská činnost. Do velkoobchodní činnosti je zařazen nákup a prodej zboží určeného pro další prodej, nebo k dalšímu zpracování. Maloobchody zajišťují především prodej zboží přímému spotřebiteli, přičemž do maloobchodu je rovněž zařazen prodej psacích strojů, papírenského zboží, barev, nebo dřeva, přestože tyto výrobky nemusejí být určeny pouze pro osobní spotřebu nebo použití v domácnostech. Maloobchod se třídí především podle typu prodeje.

Klasifikace používané v České republice

Klasifikace činností v České republice vychází z klasifikace Evropské unie. Odlišnosti jsou pouze v detailních položkách na pátém a šestém místě. Čísla na těchto místech mají význam pouze pro naše národní hospodářství. Představují národní specifika jinde se nevyskytující. Klasifikací je několik druhů. Pro potřeby našeho příspěvku seznámíme pouze s Odvětvovou klasifikací ekonomických činností (OKEČ) a Standardní klasifikací produkce (SKP).

Odvětvová klasifikace ekonomických činností

Odvětvová klasifikace ekonomických činností zařazuje a třídí všechny činnosti vykonávané ekonomickými subjekty a určované jejich vývojem. Činnostmi se rozumí výstupy z výrobního procesu. Jsou definovány kombinací práce, výrobní techniky, informační sítě, materiálů, výrobků vedoucích k vytvoření specifických výrobků nebo výkonů (služeb). Princip spočívá v tom, že každá položka zahrnuje seskupení stejnorodých činností na příslušném stupni třídění.

Konstrukce OKEČ

Pro třídění činností je využita kombinace alfabetského a číselného kódu umožňující vytvářet různé účelové agregace činností. Třídící klíč je sestaven následovně:

a) alfabetský kód je dvoustupňový:

A ..... sekce

AA ..... subsekce

b) číselný kód je čtyřstupňový

		1	2	3	4	5
		x	x.	x	x	x
1. stupeň	oddíl	_____	_____	_____	_____	_____
2. stupeň	skupina	_____	_____	_____	_____	_____
3. stupeň	třída	_____	_____	_____	_____	_____
4. stupeň	podtřída	_____	_____	_____	_____	_____

Pokud páté místo není uvedeno v systematické části klasifikace, znamená to, že daná čtyřmístná položka se dále nečlení a na pátém místě se doplňuje znak „0“, přičemž text na čtvrté a páté pozici je totožný, např.:

D.....zpracovatelský průmysl

DA.....výroba potravinářských výrobků a nápojů, tabákových výrobků

15 .....výroba potravinářských výrobků a nápojů

15.1 .....výroba, zpracování a konzervování masa a masných výrobků

15.11 .....výroba, zpracování a konzervování masa z velkých hospodářských zvířat.

Klasifikace obsahuje 17 sekcí, 16 subsekcí, 62 oddílů, 224 skupin, 513 tříd a 663 podtříd činností.

V národním hospodářství bylo přikročeno k rozčlenění všech ekonomických činností do jednotlivých skupin, zabývajících se realizací činností⁵. V praxi jednotlivých podniků není vymezení zcela jednoznačné, protože dochází ke kombinacím výstupů. Většina jednotek totiž provádí různorodé činnosti, čímž se získává smíšený výsledek. Z tohoto důvodu je pro přiřazení jednoho kódu Odvětvové klasifikace ekonomických činností (OKEČ) jedné jednotce nutné stanovit převažující činnost tvořící největší podíl přidané hodnoty. Pro úplnost je třeba uvést, že všechny jednotky, mimo hlavní vykonávané činnosti, provádějí tzv. pomocné (doplňkové) činnosti. Netvoří součást konečného produktu, ale jsou součástí běžných nákladů vynaložených na výrobu nebo poskytnuté služby. Z hlediska statistiky k pomocným činnostem patří:

- a) „výroba zboží a poskytování služeb, které tvoří součást tvorby kapitálu, např. stavební práce ve vlastní režii je třeba klasifikovat odděleně ve stavebnictví,
- b) výroba, jejichž podstatná část je předmětem obchodu, a to i v případě, že většina je spotřebovávána v souvislosti s hlavní činností,
- c) výroba zboží, které se následně stává neoddelitelnou částí výstupu hlavní, nebo vedlejší činnosti (např. výroba obalů v podnikovém oddělení, které se zabývá balením výrobků),
- d) výroba energie, dokonce i v případě, že celá výroba je spotřebovávána v mateřské jednotce,
- e) nákup zboží pro maloobchod,
- f) výzkum a vývoj, protože tato činnost neposkytuje služby, které jsou spotřebovávány v průběhu výroby“ (www.czso.cz).

⁵ Činnost se obecně rozumí výstup z výrobního procesu, kterými jsou výrobky, práce, služby popřípadě suroviny.

Odvětvová klasifikace ekonomických činností je vypracována pro kategorizaci údajů souvisejících s organizační jednotkou – ekonomickým subjektem⁶. Je zpracována podle pravidel závazných pro vytvoření Odvětvových klasifikací členských států Evropské unie, tzn., že třídění je převzato do úrovně čtyř míst z mezinárodní klasifikace (NACA). Respektuje ve světě obvyklá chápání užitečnosti různých činností. Tím i vymezení produktivní sféry, jak si to vyžadovalo zavádění národního účetnictví do ekonomické a statistické praxe v naší republice. Klasifikace OKEČ má univerzální použití. Vedle výrobních činností a poskytovaných služeb umožňuje odvětvové zařazení státní správy, činnosti vlády, místní správy a velkých hospodářských a společenských organizací i drobných podnikatelů. Proto tradiční rozdělení všech subjektů na tržní a netržní činnosti není již třídícím kritériem.

Při sestavování Odvětvové klasifikace ekonomických činností (OKEČ) se dbalo na to, aby do jednoho seskupení bylo možno zařadit produkci výrobků a služeb, které se zpravidla vyskytují společně u jednoho ekonomického subjektu. Z toho důvodu jsou výrobní jednotky na prvním místě klasifikovány podle hlavního druhu ekonomické činnosti, bez ohledu na druh vlastnictví a úroveň používané technologie⁷. Teprve dalším rozlišujícím kritériem je použití vyráběného zboží a poskytovaných služeb, zpracovávané suroviny, technologické postupy a další.

Význam Odvětvové klasifikace ekonomických činností (OKEČ) se spatřuje v tom, že vytváří základnu pro přípravu statistických údajů o vstupech a výstupech, tvorbě kapitálu a finančních transakcích ekonomických subjektů. Využívá se ve státní statistice při analytických pracích, při sestavování národních účtů, pro komparaci dosažených výsledků s výsledky zemí především Evropské unie. Podrobně jsou s ní seznamováni studenti Managementu obchodní činnosti Provozně ekonomické fakulty, jako nezbytným předpokladem vytvoření přehledu o struktuře a výsledcích činností v národním hospodářství.

Standardní klasifikace produkce

Standardní klasifikace produkce je zpracována na základě evropského standardu CPA (Classification of Product by Activities). Jejím cílem je zajistit mezinárodní srovnatelnost statistických údajů o rozsahu vyráběné produkce Classification of Product by Activities

(CPA) vychází z oddílů a seskupení oddílů Harmonizovaného systému využívaného v zahraničním obchodě. Základ Standardní klasifikace produkce tvoří čtyřmístná klasifikace OKEČ.

Konstrukce klasifikace

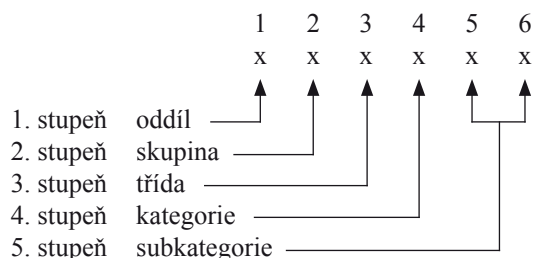
Rovněž pro třídění produkce je využita kombinace alfabetského a číselného kódu. Tím je vytvořen předpoklad pro různé účelové agregace vyrobené produkce. Třídící klíč má následující skladbu:

b) alfabetský kód je dvoustupňový:

A ..... sekce

AA ..... subsekce

c) číselný kód je pětistupňový – pro pět stupňů klasifikace bylo sestaveno toto označení:

Pro 1. stupeň číselné soustavy – oddíl – bylo stanoveno označení dvoustupňovým kódem. Další třídění postupuje dekadicky po jednom místě, takže číselné kódy na 5. klasifikačním stupni jsou šestimístné. Klasifikaci tvoří 17 sekcí, 16 subsekcí a 62 oddílů.

Standardní klasifikace produkce je pro přehlednost rozdělena do tří základních částí. V první části části, nazvané – AGROEN, jsou produkty zemědělského, lesního, rybářského a vodního hospodářství a energetiky. Část druhá, označená PRUM, obsahuje produkci průmyslovou a stavební včetně průmyslových služeb (kromě oprav). V poslední, třetí části, jsou uvedeny VÝKONY. Zahrnují služby a opravy nepatřící do průmyslových služeb.

Předmětem SKP jsou převážně výrobky hmotné povahy (zboží) vyráběné průmyslem a produkované zemědělskou a lesnickou činností, výrobky dovážené ze zahraničí, vedlejší produkty, průmyslové a zemědělské odpady a další druhotné suroviny. Významnou část klasifikace tvoří díly průmyslových výrobků. Klasifikace rovněž obsahuje dosažené obchodní vý-

⁶ Za ekonomický subjekt jsou považovány organizační jednotky, jejichž činnost svými výsledky obsahuje jednu, nebo více skupin, případně podskupin výrobků, průmyslových prací či výkonů. Jednotky se klasifikují podle hlavního (převažujícího) druhu ekonomické činnosti, bez ohledu na vlastnictví, nebo úroveň používané technologie.

Pramen: www.czso.cz

⁷ Je lhostejné, zda činnosti vykonávají ručně, nebo za pomoci strojů, v továrně, dílně, nebo v domácnosti.

Pramen: www.czso.cz

sledky, výkony administrativní, zprostředkovatelské, státních úřadů, zdravotnické, školské a další.

Příklad Standardní klasifikace produkce

D..... Výrobky zpracovatelského průmyslu

DA..... Potravinářské výrobky a nápoje, tabákové výrobky

15 ..... Potravinářské výrobky a nápoje a související práce

15.1 ..... Maso a masné výrobky

15.11 ..... Čerstvé nebo konzervované maso z velkých hospodářských zvířat

15.11.1 ... Maso a jedlé droby hovězí, vepřové, jeh-

nčí, skopové, kozí, koňské, oslí apod. čerstvé, chlazené nebo zmrazené

15.11.11 Hovězí maso vč. telecího čerstvé nebo chlazené

VÝSLEDKY A DISKUSE

Z výsledků publikovaných Českým statistickým úřadem zjišťujeme, že pod oddílem 15, výroba potravinářských výrobků a nápojů, jsou uvedeny i práce výrobní povahy ve výrobě masa a masných výrobků, práce ve mzdě ve výrobě masa a masných výrobků. Výsledky výroby jednotlivých druhů masa a jedlých drobů obsahuje tab. č. I.

I: Přehled o výrobě jednotlivých druhů masa

Číselný kód	Název	Měrná jednotka	2003	2002	Index v %
1511114001	Hovězí maso včetně telecího, čerstvé nebo chlazené	t	50550	47965	105,4
1511114011	v jateční úpravě (v celku, půlky nebo čtvrtky)	tis. Kč	3106108	3022175	102,8
1511119001	Hovězí maso včetně telecího, čerstvé nebo chlazené,	t	28130	27324	103
1511119011	výsekové nevykostěné i vykostěné	tis. Kč	2383620	2352757	101,3
1511133001	Vepřové maso, čerstvé nebo chlazené v jateční	t	227789	219943	103,6
1511133011	úpravě (v celku nebo půlky)	tis. Kč	10335471	10761782	96
1511135001	Vepřové kýty, plece a jejich části, čerstvé nebo	t	13252	12021	110,2
1511135011	chlazené nevykostěné	tis. Kč	878559	835255	105,2
1511139001	Vepřové maso čerstvé nebo chlazené výsekové jinde	t	74181	73252	101,3
1511139011	neuvedené	tis. Kč	4453334	4718392	94,4
1511190001	Jedlé droby hovězí, vepřové, jehněčí, skopové, kozí,	t	11830	11598	102
1511190011	koňské, oslí apod., čerstvé, chlazené nebo zmrazené	tis. Kč	330283	346602	95,3

Pramen: www.czso.cz

Z údajů tabulky můžeme vyvodit, že u všech druhů masa a drobů došlo v roce 2003 k zvýšení výroby, přičemž nejvyšší nárůst (10,2 %) byl zaznamenán u vepřové kýty. Důvod spatřujeme možnostech široké gastronomické úpravy, a přijatelné maloobchodní jednotkové ceny zvláště, pokud se kýta nakupuje v obchodních řetězcích v době jejich prodejních akcí. Druhé v pořadí bylo vepřové maso čerstvé, následované hovězím masem. Přesto, že mezi těmito druhy mas je rozdíl pouze 0,6 procentního bodu, tak nárůst

v množství je nesrovnatelný. Hovězího masa bylo vyrobeno více o 806 t, ale u vepřového masa je nárůst 7 846 tun. Pokles výroby vepřového masa v hodnotovém vyjádření spatřujeme v důsledku snížení prodejních průměrných cen.

Z pohledu zbožiznalství je významná úroveň spotřeby vykazovaná Českým statistickým úřadem. Zjišťujeme, že dochází k rozdílným trendům v jednotlivých skupinách potravin. Základní skupinou nadále zůstávají obiloviny⁸, jejichž spotřeba se na jednoho

⁸ „Je třeba znovu zdůraznit, že v permanentním zápolení současné populace s tzv. civilizačními chorobami, jsou obiloviny potřebným a užitečným spolumojovníkem. Obsahují celé spektrum biologicky aktivních látek a zejména ve formě celozrnných a nebo z vysoko vymletých mouk připravených produktů příznivě ovlivňují mnohé funkce našeho metabolismu.

Pramen: Prugar, J.: Obiloviny ve výživě, 2003, str. 73.

obyvatele a rok snížila ze 160,8 kg na osobu a rok v roce 1995 na 145,8 kg (index 90,67 %). K poklesu došlo u žitné mouky o 7 kg, z původních 20 kg na 13 kg (snížení o 35 %), zatímco spotřeba pšeničné mouky se ve stejném období zvýšila o 5,6 kg. V roce 2002 se jí spotřebovalo 93,7 kg (index 106,35 % roku 1995). Tuto zásadní změnu je možno vysvětlit zvýšenou oblibou bílého pečiva, zejména trvanlivého. Jeho spotřeba se od roku 1995 zvýšila o 1,2 kg na osobu a rok. Vzniklou tendencí dokládá stále se snižující spotřeba chleba z 58,5 kg na 54,5 kg/osoba/rok přesto, že pekárenský průmysl neustále inovuje jeho sortiment zvětšováním podílu různých přísad, jako je kukuřičná mouka, sezamové semeno, slunečnice a další přísady. Potravinou, u níž dochází ke zvyšování spotřeby, jsou těstoviny. Nárůst spotřeby činí 2,2 kg. V roce 2002 jich každý občan našeho státu spotřeboval 6 kg.

Rovněž u druhé základní skupiny potravin, masa a masných výrobků došlo k významným změnám. Snížila se spotřeba masa celkem, i když v porovnání s obilovinami a výrobky z nich nebylo snížení tak výrazné. V námi hodnoceném období je spotřeba nižší o 2,2 kg (index 97,3 %). Došlo k poklesu u obou druhů masa, vepřového a hovězího. Větší snížení zaznamenalo maso hovězí. Z původních 18,5 kg se spotřeba snížila na 11,2 kg (index 60,54 %), u vepřového jsou hodnoty následující: 46,2 kg v roce 1995 a 40,9 kg v roce 2002 (index 88,5 %). Vzniklé tendence jsou výsledkem liberalizačních cenových opatření začátkem devadesátých let, nemoc BSE a pozitivní vliv zdravotnické osvěty. Skutečností zůstává, že i v dřívějších dobách nebyla větší spotřeba hovězího masa. V souladu se zásadami zdravé výživy dochází ke zvyšování spotřeby drůbežího masa. Z původního množství 13 kg v roce 1995 došlo do roku 2002 ke zvýšení na 23,9 kg.

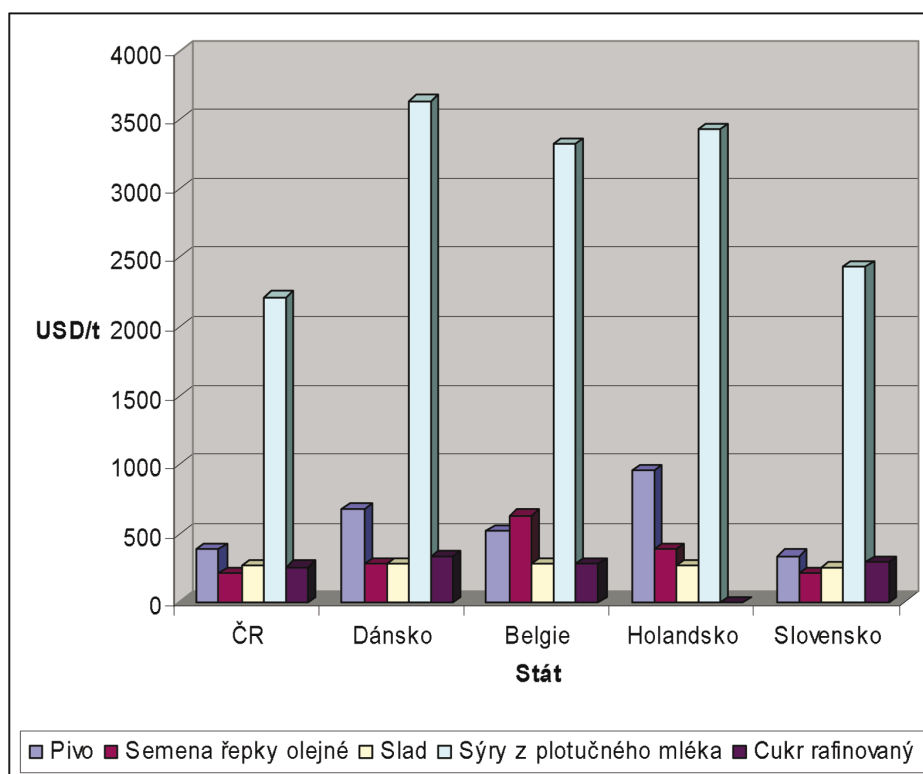
Třetí skupinu tvoří mléko a mléčné výrobky. Je pozitivní, že u celé skupiny byl dosažen vzestup, ze 187,8 kg na 220,6 kg, přičemž u mléka konzumního se spotřeba snížila z 64,6 litrů na 60,1 litrů. Přitom došlo ke zvýšení konzumu sýrů z 6,5 kg na 10,6 kg a tvarohu z 2,8 kg na 3,6 kg. Podařilo se snížit spotřebu vepřového sádla z 5,2 kg na 4,8 kg, při současném nárůstu rostlinných tuků a olejů z 15,4 kg na 16,0 kg. U ovoce je zaznamenáno jen mírné zvýšení z 72,1 kg na 73,5 kg. U zeleniny je nárůst ještě menší. Činil pouze 0,7 kg. V roce 2002 celková spotřeba zeleniny byla 78,7 kg/osoba/rok. Negativním jevem je růst spotřeby cukru ze 38,9 kg na 41,5 kg. Zvýšení je možno vysvětlit nárůstem spotřeby trvanlivého pečiva a nealkoholických nápojů. U nich je nárůst značný. Z původních 121,3 litrů se spotřeba zvýšila na 246,0 litrů.

Specifickým problémem pro výuku zbožíznalství je export agrárních produktů. Komparace exportu vybraných komodit v roce 2002 s Dánskem, Belgií, Holandskem a Slovenskem ukazuje zajímavé výsledky, nad nimiž se bude nutno vážně zamyslet. Statistika FAO sleduje u každého státu dvacet vybraných produktů. Z nich bylo šestnáct vybráno pro vzájemné srovnání. Rozhodujícím ukazatelem je cena v USD/t dosažená u exportujících produktů. Jedinou komoditou, u níž dosahujeme srovnatelných výsledků, je slad. U ostatního zboží nedosahujeme srovnatelných cen, což pro náš agrární export je zvláště nepříznivé. Je pozoruhodné, že ani u semen řepky olejné se nám nepodařilo v roce 2002 dosáhnout jednotkové ceny Dánska a Slovenska. Zvláště značný rozdíl v jednotkové ceně je u sýrů z plnotučného mléka. Je to dáno strukturou exportovaného zboží. Bude tedy nutné přehodnotit technologii výroby a usilovat nejenom o zvýšení jednotkové ceny, ale i celkového vyváženího množství. Přehled srovnatelných výsledků je uveden v tabulce č. II a doplněn grafem č. 1.

II: Komparace exportu vybraných komodit v roce 2002

Komodita	ČR			Dánsko			Belgie			Holandsko			Slovensko		
	tis. t	%	USD/t	tis. t	%	USD/t	tis. t	%	USD/t	tis. t	%	USD/t	tis. t	%	USD/t
Hotové pokrmý	93 436	6,21	991	177 742	2,71	3 488	325 547	3,04	1 808	592 809	3,85	1 957	30 020	3,91	1 107
Pivo	208 363	13,85	389	315 763	4,81	674	754 094	7,04	512	1 373 748	8,92	960	19 512	2,54	336
Cigarety	9 012	0,60	8 845	-	-	-	-	-	-	139 902	0,91	19 506	2 265	0,30	5 338
Cukrovinky	30 816	2,05	2 168	50 826	0,77	2 636	128 643	1,20	2 203	-	-	-	-	-	-
Nealkoholické nápoje	257 960	17,15	251	-	-	-	732 155	6,83	506	406 703	2,64	987	79 310	10,33	305
Semena řepky olejné	261 083	17,36	209	43 000	0,65	276	33 200	0,31	629	6 333	0,04	379	81 235	10,58	211
Čokoládové výrobky	21 987	1,46	2 305	-	-	-	337 253	3,15	3 311	206 848	1,34	2 808	28 255	3,68	1 381
Slad	184 380	12,26	261	160 000	2,44	275	730 000	6,81	276	112 000	0,73	267	153 249	19,96	256
Sladké pečivo	31 134	2,07	1 473	94 136	1,43	2 593	347 631	3,24	2 633	-	-	-	14 394	1,88	1 677
Sýry z plnotučného mléka	16 212	1,08	2 213	236 011	3,59	3 636	128 780	1,20	3 320	449 496	2,92	3 433	11 940	1,56	2 431
Máslo	22 766	1,51	1 105	48 059	0,73	2 910	116 383	1,09	2 206	159 427	1,04	2 407	-	-	-
Sušené plnotučné mléko	15 747	1,05	1 478	68 549	1,04	2 329	-	-	-	171 845	1,12	2 275	-	-	-
Cukr rafinovaný	80 624	5,36	257	404 270	6,16	334	1 101 968	10,28	273	-	-	-	26 065	3,40	292
Pokrutiny z řepky	169 371	11,26	111	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Potravinářské odpady	35 417	2,35	493	173 682	2,64	789	871 041	8,13	496	2 046 947	13,29	402	-	-	-
Ostatní produkty	65 676	4,37	x	4 795 438	73,02	x	5 112 167	47,69	x	9 735 254	63,21	x	321 385	41,87	x
Export sledovaných komodit celkem	1 503 984	100,00	x	6 567 476	100,00	x	10 718 862	100,00	x	15 401 312	100,00	x	767 630	100,00	x
Pokrutiny z řepky	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Potravinářské odpady	2 046 947	13,29	402	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ostatní produkty	9 735 254	63,21	x	321 385	41,87	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Export sledovaných komodit celkem	15 401 312	100,00	x	767 630	100,00	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Pramen: www.fao.org/es/ess/topttrade/trade.asp

1: Komparace exportu vybraných komodit v roce 2002

Pramen: www.fao.org/es/ess/toptrade/trade.asp

ZÁVĚR

Problematika řešená v příspěvku ukazuje na nezbytnost propojení výuky vědní disciplíny zbožíznalství s místy vzniku jednotlivých produktů, event. služeb. Ukazuje se, že moderní hospodářství je složitý komplex různých vzájemně propojených činností. Jejich poznání je zcela nezbytné pro výkon činností manažera na pozicích obchodního zástupce a pracovníka nákupního a marketingového oddělení.

Přínos propojení pohledů na vznik užitných hodnot

s hodnocením jejich vlastností a význam pro uspokojení potřeb obyvatel spatřujeme v tom, že absolvent oboru Management obchodní činnosti musí mít komplexní teoretické vědomosti o těchto relativně samostatných částech. Jejich zvládnutí je nezbytným předpokladem při rozhodování o nákupu, ale i vysvětlení a objasnění různých souvislostí, k nimž v procesu získávání, přeměny a uchování produktů dochází, a musí je operativně řešit.

PŘÍLOHA

1. Odvětvová klasifikace ekonomických činností (OKEČ)

Předmětem klasifikování jsou všechny ekonomické činnosti vykonávané ekonomickými subjekty. Činnosti jsou strukturovány pro všechna odvětví pomocí jednomístného nebo dvoumístného alfabetského kódu a čtyřstupňového (5 číslic) numerického kódu. Čtvrtý stupeň (5. místo) vyjadřuje národní zvláštnosti.

2. Standardní klasifikace produkce (SKP)

Klasifikovány jsou výrobky (zboží), práce a služby jako produkty ekonomické činnosti odvětví, které jsou tříděny do pěti stupňů (6 číslic).

3. Klasifikace zaměstnání (KZAM-R)

Zaměstnání se sleduje jako konkrétní činnost, kterou pracovník vykonává a která je zdrojem jeho vlastních příjmů. Klasifikace disponuje pěti stupni (5 číslic).

4. Klasifikace kmenových oborů vzdělání (KKOV)

Tato klasifikace eviduje kmenové obory vzdělání, které vymezují jednotlivé oblasti či dílčí úseky vzdělání na základě jejich obsahové podobnosti. Kód je dvoumístný, první rozměr (4 číslice) vyjadřuje kmenový obor vzdělání a druhý rozměr (jednomístný alfabetský kód) vyjadřuje dosažené vzdělání.

5. Klasifikace postavení v zaměstnání (CZ-ICSE)

Zavedena opatřením ČSÚ ze dne 20. října 1997 (částka 90/1997 Sb.) s platností od 1. ledna 1998. Odpovídá mezinárodnímu standardu ICSE (ILO). Předmětem klasifikace je postavení ekonomicky aktivních osob (obsazená pracovní místa) v zaměstnání.

6. Klasifikace funkcí vládních institucí (CZ-COFOG(99))

O jejím zavedení bylo rozhodnuto sdělením ČSÚ ze dne 18. prosince 2003 s platností od 1. ledna 2004. Odpovídá mezinárodnímu standardu COFOG z roku 1999, který je součástí mezinárodního Systému národních účtů (SNA). Předmětem klasifikace jsou výdaje vládních institucí. Klasifikace umožňuje třístupňové třídění (4 číslice).

7. Klasifikace služeb neziskových institucí sloužících domácnostem podle účelu (CZ-COPNI(99))

Předmětem klasifikace jsou výdaje na služby jednotlivých neziskových institucí sloužících domácnostem. Klasifikace umožňuje třístupňové třídění (4 číslice).

8. Klasifikace individuální spotřeby podle účelu (CZ-COICOP(99))

Její předmětem jsou všechny druhy individuální spotřeby podle účelu. Klasifikace umožňuje třístupňové třídění (4 číslice).

9. Klasifikace zemí (CZ-GEONOM)

Odpovídá mezinárodnímu standardu GEONOM. Předmětem klasifikace jsou jednotlivé země (státy a závislá území). Klasifikace obsahuje seznam zemí (geonomenklatura) s kódem tvořeným ze dvou písmen a tří číslic, dále členění podle geografických zón a podle ekonomických zón.

10. Klasifikace územních statistických jednotek (CZ-NUTS)

Odpovídá evropskému standardu NUTS. Předmětem klasifikování jsou územní celky, které na základě ústavního zákona nebo jiného požadavku skladebně tvoří území státu. Česká národní verze využívá 6 stupňů třídění (12 číslic) pomocí kombinací alfabetských a numerických kódů od úrovně státu až po úroveň obce.

11. Číselník institucionálních sektorů a subsektorů (ČISS)

Význam tohoto číselníku spočívá ve vysvětlení vybraných základních pojmů spojených s klasifikací ekonomických subjektů včetně kódového značení sektorů a subsektorů obsaženého v Evropském systému účtů 1995 (ESA).

12. Mezinárodní statistická klasifikace nemocí a přidružených zdravotních problémů (MKN-10)

Je zpracována v souladu s Mezinárodním standardem MKN-10. Předmětem klasifikování jsou nemoci a přidružené zdravotní problémy. Třídění využívá kombinaci alfabetských a numerických kódů.

13. Mezinárodní klasifikace nemocí pro onkologii (MKN-O-2)

Je rovněž sesouladěna s Mezinárodním standardem MKN-O-2. Klasifikují se novotvary z hlediska histologických typů a topografické lokalizace. Třídění využívá kombinaci alfabetských a numerických kódů.

14. Klasifikace zhoubných nádorů (TNM)

Odpovídá mezinárodnímu standardu TNM. Předmětem klasifikování jsou zhoubné nádory z hlediska anatomického rozsahu nemoci. Třídění využívá kombinaci alfabetských a numerických kódů.

15. Číselník vybraných měřicích jednotek a jednotek ekonomických veličin (ČVMJ)

Sledují se zhoubné nádory z hlediska anatomického rozsahu nemoci. Předmětem jsou vybrané měřicí jednotky používané ve státní statistické službě. Číselník je třístupňový (pět čísel).

16. Číselník měn a fondů (ČMF)

Byl zaveden již od 1. ledna 2003 a odpovídá mezinárodní normě ISO 4217. Předmětem číselníku jsou měny a fondy, tj. peněžní zdroje spojené s měnou. Číselník obsahuje třímístné kódy alfabetské i numerické.

17. Číselník zemí (ČZEM)

Zaveden opatřením ČSÚ ze dne 18. prosince 2003 s platností od 1. ledna 2004 a odpovídá mezinárodní normě ISO 3166. Předmětem číselníku jsou samostatné státy a některá závislá území. Číselník obsahuje třímístné kódy alfabetské i numerické.

18. Klasifikace stavebních děl (KSD)

Její význam se spatřuje v zařizování všech místně a prostorově ucelená stavební díla. Klasifikace je pětistupňová (6 číslic).

19. Číselník obcí s rozšířenou působností (CISORP)

Číselník obsahuje přehled obcí s rozšířenou působností vykonávající státní správu dle zákona č. 320/2002 Sb. Číselník obsahuje čtyřmístné kódy. Konstrukcí kódu ORP je zajištěna návaznost na další územní číselníky.

20. Číselník obcí s pověřeným obecním úřadem (CISPOU)

Je obdoba předcházejícího číselníku, avšak rozdíl spočívá v tom, že obsahuje přehled pověřených obecních úřadů, které vykonávají státní správu dle zákona č. 320/2002 Sb. Číselník obsahuje pětímístné kódy. Konstrukcí kódu POU je zajištěna návaznost na další územní číselníky.

21. Číselník správních obvodů hl. m. Prahy (CISSOP)

Předmětem číselníku jsou správní obvody hl. m. Prahy, jejichž vymezení je dáno usnesením Zastupitelstva hl. m. Prahy č. 25/18 ze dne 21. prosince 2000. Číselník obsahuje čtyřmístné kódy. Konstrukcí kódu SOP je zajištěna návaznost na další územní číselníky.

22. Číselník obcí (CISOB)

Účelem tohoto číselníku je seřazení obcí České republiky a jejich platné názvy zveřejňované Ústředním věstníkem Ministerstva vnitra ČR. Číselník obsahuje šestmístné kódy. Číselník zajišťuje návaznost na další územní číselníky.

23. Číselník městských částí (CISMC)

Předmětem číselníku jsou městské části statutárních měst, které si na základě svých pravomocí uspořádaly vnitřní členění města a jejich platné názvy zveřejňované Ústředním věstníkem Ministerstva vnitra ČR. Číselník obsahuje šestmístné kódy. Číselník zajišťuje návaznost na další územní číselníky.

24. Číselník objektů s čísly domovními (ČOJB-D)

Zaveden sdělením ČSÚ ze dne 17. března 2003 částka 38/2003 Sb.) s platností ode dne vyhlášení ve Sbírce zákonů (7. dubna 2003). Předmětem číselníku jsou stavební objekty vymezené domovními čísly na území České republiky.

SOUHRN

Příspěvek analyzuje význam třídění národního hospodářství podle Odvětvové klasifikace ekonomických činností (OKEČ) pro výuku vědní disciplíny Zbožiznalství, přednášené na Provozně ekonomické fakultě, oboru Management obchodní činnosti. Na příkladu výroby a spotřeby hlavních potravin v České republice za období od roku 1995 do roku 2002 přibližuje trendy spotřeby. Export vybraných druhů agrárních produktů českého zemědělství a potravinářského průmyslu komparuje s dosaženými výsledky vybraných států Evropské unie, Belgie, Dánska, Holandska a Slovenska. Ukazuje na nezbytnost propojení výuky zbožíznalství s místy vzniku užitných hodnot, zvláště u potravinářských výrobků, s principy zařazování výrobních činností do jednotlivých národohospodářských odvětví, jako nezbytného předpokladu pochopení a objasnění souvislostí, k nimž ve výrobních odvětvích a odvětví obchodu, zvláště při obchodování na zahraničních trzích, dochází.

odvětví, odvětvová klasifikace ekonomických činností, standardní klasifikace produkce, zbožíznalství, výuka, export, komodity, Česká republika, Belgie, Dánsko, Holandsko, Slovensko

Příspěvek je součástí jednoho z výstupů výzkumného úkolu VZ: 62156 48904 „Česká ekonomika v procesech integrace a globalizace a vývoj agrárního sektoru a sektoru služeb v nových podmínkách evropského integrovaného trhu“, tématický okruh 03 „Vývoj vztahů obchodní sféry v souvislosti se změnami životního stylu kupního chování obyvatelstva a změnami podnikového prostředí v procesech integrace a globalizace“ řešeného za finanční podpory ze státních prostředků prostřednictvím MŠMT ČR, na Provozně ekonomické fakultě Mendelovy zemědělské a lesnické univerzity v Brně.

LITERATURA

HES, A., KROC, S., REGNEROVÁ, M., VAŠKO, J.: Obchodní nauka, Česká zemědělská univerzita v Praze, Praha 1999, ISBN: 80-213-0501-0,
HINDLS, R., HRONOVÁ, S., SEGER, J.: Statistika pro ekonomy, Professional Publishing, Praha 2002, ISBN: 80-86419-30-4,
PERLÍN, C.: Co se skrývá pod pojmem bezpečné potraviny, Výživa a potraviny, Výživaservis s.r.o., Praha 2004, ISSN: 1211-846X,
PRUGAR, J.: Obiloviny ve výživě, Společnost pro výživu, Praha 2003, ISSN: 1211-846X
STÁVKOVÁ, J.: Uvádění potravinářských výrobků

na trh, balení, označování, zásady propagování, reklamy a spolupráce s obchodními a distribučními systémy, Závěrečná zpráva o řešení grantového projektu, MZLU v Brně, 2004,
TVRDOŇ, O.: Přednášky Obchodní operace, PEF MZLU v Brně,
ŽÁK, M. a kol.: Velká ekonomická encyklopedie, Linde Praha, a.s., Praha 1999, ISBN: 80-7201-172-3,
Český statistický úřad: Statistická ročenka České republiky, Scientia, spol.s.r.o., Praha 2004, ISBN: 80-250-0853-3,
www.czso.cz,
www.fao.org/es/ess/toptrade/trade.asp.

Adresa

Ing. Radmila Presová, Ústav marketingu a obchodu, Mendelova zemědělská a lesnická univerzita v Brně, Zemědělská 1, 613 00 Brno, Česká republika, e-mail: radkapr@centrum.cz